

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5 poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 113 • Maribor, sobota, dne 5. novembra 1938 • Leto XIII

Ali se bliža nova gospodarska kriza?

Sumljivi pojavi, ki potrjujejo bojazen.

Pri presojanju izboljšanja gospodarske konjunktore 1935, 1936 in 1937 moramo biti oprezní. Kljub poživljenju produkcije in povečanju izmene blaga, smo vendar videli, da je izboljšanje konjunktore umeten pojav, ki more biti le začasen. Politiki in politične razmere so pospeševali javna dela in oboroževanje in zato samo začasnega gospodarstva mednarodno, kar bi jamčilo bolj ali manj stabilizacijo konjunktore. Odtod tudi izhaja, da pri nas pada ne števila nezaposlenih v teh letih ni napolnjevalo z optimizmom.

Mednarodni urad dela kakor tudi naše strokovne organizacije so napak in nezanesljivost gospodarske konjunktore kmalu ugotovile. Konjunktura je bila predvsem posledica tekme v oboroževanju in zato samo začasnega značaja; dejansko je ta konjunktura v mnogo večjo škodo kakor v korist, ker zapravlja kapital in surovine, ki bi se lahko drugače porabile v prid produktivnega gospodarstva. Tudi poročilo mednarodnega urada dela pravi, da oboroževanje, ki ga pospešujejo vse velike in tudi druge države, prinaša gospodarstvu vedno več škode. Istotako je rekel bivši angleški zunanji minister Antonin Eden kratko, da se oboroževanje redoma vrši v breme narodnega blagostanja. Leon Blum, Neville Chamberlain in drugi se strinjajo z izjavami Roosevelta na panameriški konferenci v Buenos-Airesu, ki je rekel, da je zaposlitev v orožni industriji zabloda in da se z njo ne more zgraditi nikakršna stavba, ter da se s tem ne ustvarjajo nikakršna koristna dobra za stalno blagostanje. Sigurno je, da morajo narodi, ki zapadejo tej neumnosti, nekoč obrniti orožje proti sosedu in da se mora gospodarstvo, ki je osnovano na oboroževanju, v tem primeru zrušiti samo.

Tri leta 1935, 1936 in 1937 so pokazala, da je bila konjunktura umetna, ker se že pojavljajo znaki nove krize. Število nezaposlenih se je sicer manjšalo, pa je že zopet v nekaterih državah pričelo rasti. Optimizem je ponehal in pričelo se je uganjanje, če se ne nahajamo pred novo gospodarsko krizo.

Marsikdo bo utegnil misliti, da se ne bližamo krizi, ker je običajno več ljudi zaposlenih kakor jih je bilo prej. Če pa položaj proučimo podrobno, moramo priznati, da naša bojazen ni neutemeljena. Večja zaposlitev je posledica industrializacije v oboroževanju v raznih državah, ne zaposli pa ta razvoj tudi delavcev, ki vsako leto dorasejo in se s tem obenem večja število delavcev splošno.

Po uradnih podatkih je število nezaposlenih letos v maju naraslo v naslednjih državah: v Bolgariji za 3053, na Danskem za 20.043, v Franciji za 37.459, v Kanadi za 16.525, v Zedinjenih državah za 2.816.279 in v Veliki Britaniji za 382.000. Znižanje števila nezaposlenih beležijo: Nizozemska, Poljska, Rumunija, Švedija, Svica in Češkoslovaška. Nemčija javlja, da nima nezaposlenih, ali ter rest...

Gorenje številke zbujajo sum, da nastopa nova kriza. Naraščanje števila nezaposlenih to priča.

Zapadne velesile žele nastajajočo krizo preprečiti in hočejo zaradi tega vršiti velika javna dela, toda načrtom se stavijo doslej silne ovire.

Ob koncu svojega razmotrivanja pravi člankar A. Mišak v »Gr. R.«:

Delitev Slovaške in Podkarpatske Rusije

Von Ribbentrop in grof Ciano sta prisodila Madžarski tri velika mesta Slovaške in Podkarpatske Rusije

Tako češkoslovaška kakor tudi madžarska vlada sta se obrnili v Rim in Berlin za posredovanje v mejnem sporu, ki je nastal radi zahteve Madžarov po slovaškem in rusinskem ozemlju. Ker posredovanje obeh velesil, Italije in Nemčije, ni privedlo do sporazuma, sta obe vladi, v Pragi in v Budimpešti, izjavili, da se podvržeta razsodbi, ki jo bosta izrekla nemški zunanji minister von Ribbentrop in italijanski zunanji minister grof Ciano.

Dne 2. novembra sta prišla imenovana gospoda na Dunaj. Tu sta razsodila češkoslovaškega zunanjega ministra dr. Chvalkovskega in madžarskega zunanjega ministra grofa Kanyo, nakar sta razsodila tako, da se odcepi od Slovaške in Podkarpatske Rusije ozemlje, ki obsega okroglo 12.000 km². Na odstopljenem ozemlju Slovaške živi 600.000 Madžarov, 350.000 Slovakov in 50.000 Nemcev.

Slovaki so izgubili veliko mesto Košice, v katerem so leta 1930. našli 42.000 Slovakov in samo 11.000 Madžarov ter par tisoč Nemcev.

Od Podkarpatske Rusije pa bo dobila Madžarska 70.000 prebivalcev madžarske narodnosti, 50.000 Slovakov in

80.000 Rusinov. Pri tem izgubi Podkarpatska Rusija svoje glavno mesto Užhorod.

Porazen vtis v ČSR

Razsodba obeh arbitrov je napravila v ČSR porazen vtis, ker ni nihče pričakoval, da bosta gospoda ministra ugodila skoro vsem madžarskim zahtevam. Značilno je, da je kot podlaga za določitev nove narodnostne meje obveljalo ljudsko štetje iz leta 1910, ki so ga seveda vršili Madžari na tak način, kakor so vršili volitve, ki se jih naši ljudje v Vojvodini še živo spominjajo.

Madžari imajo sedaj na svojem ozemlju preko pol milijona Slovakov in skoro 100.000 Rusinov.

Najhujše je seveda to, da izgubi ČSR predvsem vso žitno pokrajino Slovaške in Podkarpatske Rusije ter mesta Novi Zanky, Lučenec, Košice, Užhorod in Munkačevo. — Od obmejnih krajev ji ostanejo samo še Bratislava in Nitra. Z razdelitvijo obmejnega ozemlja je pretrgana tudi železniška zveza Češkoslovaške z Rumunijo.

Zaslepljeni Slovaki

Slovaška je sedaj avtonomna pokra-

jina s svojo vlado, katere ministri so zastopani tudi v centralni vladi v Pragi. Ob razkosanju Češke so tudi Slovaki izsilili svojo samostojnost. Ob priliki proklamacije samostojne Slovaške so priredili hlinkovci (imenovani po patru Hlinki, ki je bil vodja slovaške ljudske stranke) velike manifestacije, ki so se izpremenile v demonstracije proti Čehom. Vpili so: »Ven s Čehi!« in podobno. Monsignor Tisa pa je slovesno izjavil, da bodo odslej Slovaki sami odločali o svoji usodi, branili svoje meje in da ne bodo odstopili niti pedu slovaške zemlje, kaj šele slovaško dušo Madžarom ali kamorkoli. Ko so potem začeli Madžari objavljati svoje zahteve, je gospode okrog monsignora Tise spreletel prvi strah. Toda znali so si pomagati. Navezali so najožje stike z Berlinom in se stalno obračali tja v vseh količkah kočljivih vprašanjih za nasvet in pomoč. Računali so, da bo Berlin branil Slovake pred Madžari. In da se prikupijo Berlinu, so gospodje v Bratislavi smatrali za potrebno, da začnejo s preganjanjem delavstva, potem Židov, prostozidarjev in z zatiranjem svobodoljubnega časopisja. —

Sporazum med Anglijo in Italijo

Angleški parlament je odobril sporazum.

Med Anglijo in Italijo je bil že spomladi letošnjega leta sklenjen sporazum o vprašanjih, ki se tičejo razdelitve interesiranih sfer na Sredozemskem morju. Pogoj za uveljavljenje tega sporazuma s strani Anglije pa je bil, da Italija odpokliče svoje čete iz Španije. Nazadnje se je ta angleška zahteva reducirala tako, da je angleška vlada vztrajala samo še pri izvedbi takozvanega simboličnega umika Italijanov iz Španije. To se pravi, Italija naj odpokliče del svojih čet in s tem pokaže svojo dobro voljo. To je sedaj tudi storila z odpoklicem 10.000 svojih vojakov, ki pa t...

Chamberlain je predložil sporazum z Italijo parlamentu. Na seji se je razvila zelo ostra debata. Proti sporazumu oziroma njegovemu uveljavljanju so nastopili poslanci delavske stranke in dokazovali, da pomeni sprejem tega sporazuma pred razčiščenjem španskega vprašanja navadno kapitulacijo Anglije. Konservativni poslanci so bili drugega mnenja in je parlament osvojil sporazum s 345 proti 138 glasovom. — Sporazum bo stopil v veljavo dne 10. novembra.

Kako bosta sedaj Italija in Anglija rešili špansko vprašanje, je težko prerokovati.

Veliki uspehi francoskih socialistov pri volitvah

V nedeljo je bilo v Franciji več nadomestnih volitev, ki so pokazale sedanje razpoloženje francoskih volilcev po vsej politiki Daladiera. Najvažnejše so bile volitve v Charollesu, kjer je namesto ranjkega s. Lavilla kandidiral tajnik socialistične stranke Paul Faure. Volitve so v primeri z letom 1936. pokazale te rezultate (v oklepajih navajamo številke iz l. 1936.):

Socialisti	6.666	(6.477)
Komunisti	1.680	(2.709)
radikal-socialisti	2.088	(3.015)

»Delavsko strokovno gibanje napram tej pojavi ne more ostati pasivno. Pri svojih akcijah se mora ozirati sicer na razmere, ali računati pa mora tudi z vsemi dogodki, ki bi se v doglednem času utegnili pripetiti. Vse sile, ki se danes porabljajo v boju za izboljšanje položaja delavskega razreda, se morajo porabiti tudi v boju, ki mu je cilj ohranitev izvojevanih pridobitev v onem slučaju, kadar bi bile v razvoju dogodkov ogrožane.«

Napredovali so torej samo socialisti. V 9. pariškem okraju so socialisti pri nadomestnih volitvah za enega umrlega občinskega svetnika napredovali s 615 na 987 glasov, komunisti so nazadovali s 1.855 na 1.288. Pri nadomestnih volitvah v Saint-Martinu so socialisti dobili 986 (+248) glasov, komunisti 217 (—256) glasov.

Blum za sodelovanje v vladi

S. Blum je objavil v »Populaire« članek, v katerem ostro nastopa proti vsem razkrajajočim vplivom v stranki in državi. Tako pravi med drugim, da je socialistična stranka najmočnejša politična stranka ter ima pravico in dolžnost, da sodeluje v francoski vladi. — Stranka ima veliko odgovornost napram vsej javnosti. Socialistična stranka mora prevzeti soodgovornost za razvoj v Franciji ter ostati enotna in močna v pravcu uveljavljanja svoje politične sile.

Hrvaško vprašanje hočejo rešiti

V Negotinu je dr. Stojadinović izjavil, kar so že tudi drugi (dr. Korošec v Ljubljani in drugi) izjavljali, da bo to vprašanje rešeno po volitvah. — Tudi Stevan Čirić je izjavil, da je Stojadinovićeva stranka v hrvaškem vprašanju zavzela decidirano stališče.

Chamberlain bo nadaljeval delo za mir

Angleški listi poročajo, da je že vse pripravljeno, da Chamberlain zopet obišče kanclerja Hitlerja in mu predloži poseben načrt dogovora med štirimi velesilami (Anglija, Italija, Francija in Nemčija), po katerem naj bi se zagotovil mir v Evropi. Za načrt hoče pridobiti najprej Nemčijo in potem drugi dve velesili. Načrt zagovarja Chamberlain na svojo odgovornost.

Navedene sile naj bi sklenile konvencijo, da ne bodo uporabljale strupenih plinov v vojni, omejilo naj bi se pa tudi izdelovanje bombnikov.

Pogajanja za mehiki petrolej. Med Italijo in Mehiko se vodijo pogajanja za dobavo mehiskega petroleja. Mehška vlada je pripravljena prodajati Italiji nafto, ki bi jo le-ta plačala v naravi in sicer na ta način, da bi dobavila Mehiki ladje za prevoz petroleja. Mehika je, kakor znano, razlatala lastnike petrolejskih vrelcev. Sedaj ima nafto oz. petroleja na pretek, manjka pa ji prevoznih sredstev, da bi lahko organizirala izvoz nafte v druge države.

Nov obrtni zakon na Danskem. Na Danskem izdelujejo nov obrtni zakon. Poročilo, ki je priključeno osnutku zakona, obsega 600 strani. Za pekarne je veljal doslej poseben zakon, kar pa se je pokazalo kot zelo neuporabno in bo zato ta zakon vključen v novi obrtni zakon.

Španska republikanska vlada proti posredovanju

Španski ministrski predsednik v Barceloni s. Negrin je govoril v radiu in povdaril ta-le načela notranje in zunanje politike španske vlade:

1. vojna do konca; 2. izključitev vsakega posredovanja in 3. mednarodno priznanje pravic španski vladi, t. j., da kot legalna vlada po mednarodnem pravu sme dobivati orožje in ostale vojne potrebščine brez vsake omejitve. Isto zahteva tudi general Franco, čemur pa se je doslej protivila Anglija, ker se po mednarodnem pravu tistim, ki zanetijo vstajo v kakšni državi, ne morejo priznati pravice vojskujoče se stranke.

Boji ob Ebru

Nacisti besno napadajo ob Ebru. Zlasti ljuti boji se odigravajo na pobočju pogorja Pandalos in Caballos. Na pogorju Pandalos so bili nacisti odbiti, na pogorju Caballos pa so prvotno iztrgali republikancem dva vrhova, nato pa so se morali umakniti. Dne 2. novembra se je posrečilo nacistom, da so napredovali v globino za 4 km in potisnili republikance proti Ebru. Boji še vedno niso zaključeni, ampak trajajo z nezmanjšano silo. Kakor pravijo, vodi nacisti sam general Franco.

Nacistična španska križarka potopila republikansko ladjo.

10 milj od angleške obale, pokrajine Norfolk, je dne 2. t. m. napadla nacistična križarka »Nadir« trgovski parnik republikanske vlade »Cantabria« in ga po daljšem obstreljevanju potopila. 45 mož posadke se je rešilo. Dogodek je vzbudil na Angleškem veliko vznemirjenje, zlasti, ker se je po mnenju angleških vojaških krogov odigral v angleških teritorialnih vodah.

Francoski strokovničarji pošiljajo 100.000 centov pšenice v Španijo

Strokovna komisija za pariško okrožje, kateri je priključenih 700 strokovnih organizacij z 1.250.000 člani, je dne 18. oktobra sklenila nakupiti 100.000 centov pšenice za revne žene in otroke v španski republikani. Pšenico bo prodal francoski žitni urad iz preostanka zaloga, ki so služile za preskrbo francoskega prebivalstva. Strokovne organizacije so v to svrhu sklenile uvedbo obveznega prispevka v višini ene delovne ure skozi 14 dni oziroma en mesec. Ti prispevki bodo zadostovali za nakup pšenice, ostanek pa se bo porabil za nakup raznih življenjskih potrebščin, oblek in čevljev.

Doma in po svetu

7260 volišč bo pri predstojajočih volitvah v narodno skupščino v vsej državi; v Sloveniji jih bo 637.

Nemci bodo volili listo JRZ. V Vojvodini se je vršil sestanek Nemcev, ki ga je sklical senator dr. Grasl. Na sestanku so sklenili, da bodo vojvodinski Nemci glasovali za vladino listo JRZ.

Inozemski premog na našem trgu. Ob priliki mojega bivanja v Beogradu me je gnala radovednost, kakšnega izvora je svetločrni premog, ki sem ga videl pri nekem veletrgovcu v Nemanjini ulici. Stopil sem v trgovino in povprašal, iz katerega naših rudnikov je ta premog. Dobil sem odgovor, da to ni premog iz jugoslovanskih rudnikov, temveč iz Šlezije; torej inozemski in da stane 100 kg din 70. Trboveljski premog pa stane franko Beograd din 35, v prodaji pa din 45 100 kg. Ne vem, če je v skladu z našimi gospodarskimi interesi, da naročamo inozemski premog, ki je za 100 odst. dražji od našega domačega. Gotovo je, da ima ta šlezki premog več kalorij kot trboveljski, ampak gotovo ne za 100 odst. *

B.

Zakaj tako drago meso? Gospodinje se upravičeno pritožujejo, da je letos draginja silno narasla in da je izmed vseh življenjskih potrebščin najbolj poskočilo v ceni meso. Razlika v ceni mesa v primeri s prejšnjim letom znaša din 5 do din 6 pri kg. To je gotovo ogromno in pri sedanjih razmerah nezaslišano. Kako naj si delavec, ki dobiva minimalno mezdo, kakršna je bila določena pred dvema leti v popolnoma drugač. prilikah sploh še privoščiti meso, ki se je tako podražilo? Isto velja za vse privatne in državne uradnike, ki morajo iz svojih skromnih dohodkov kriti večkrat še mnoge druge potrebe, ki se jim delavec vsili nazadnje kako izogne. Ne razumemo, za-

kaj se nihče ne zanima zato, da bi reguliral cene mesa. Za reguliranje cen mesa bi se morali merodajni prav tako zanimati, kot se zanimajo za krušne cene. Kmet niti zdaleka toliko ne dobi za svojo živino, da bi mesarji smeli zahtevati take cene. Ako se delavcem in uradnikom noče povišati mezd in plač, niti na novo določiti minimalnih mezd, da se ne poruši »ravnotežja« v gospodarstvu, potem je neizbežno najmo, da se misli na regulacijo cen vseh življenjskih potrebščin.

Dalmacija plava v vinu. Letošnja vinska letina v Dalmaciji je zelo obilna. Celotni viniški pridelek letošnjega leta cenijo na 900.000 hektolitrov.

V Beogradu se selijo. V Beogradu se je selilo letos 1. novembra, ki je vsako leto dan splošnega preseljevanja, 15.000 strank. Lansko leto je bilo samo 10.000 preselitev.

Dve smrtni žrtvi na ljutomerski postaji. Dne 30. t. m. je vlak povozil kretničarja Jožeta Horvata, dne 31. oktobra pa je lokomotiva pregazila viničarja Vogrinca, ki je hotel s kolesom čez železniški prelaz.

Radio-postaja Košice bo druga oddajna postaja, ki jo bo izgubila ČSR. Postaja v Moravski Ostravi je prišla pod Nemčijo. Košice bodo dobili Madžari. Zato se bavi češkoslovaška vlada z mislijo, da bi v Moravski Ostravi postavila novo radio-oddajno postajo.

10.000 poljskih židov je bilo izgnanih iz Nemčije, pod pretvezo, da se niso javili ob priliki registracije, ki jo je ukazala poljska vlada za žide. Registracijo v Nemčiji so vodili poljski konzulati. Kdor se ni zglašil je v nevarnosti, da mu ugasne veljavnost potnega lista in domovinska pravica. Nemška vlada pa ni čakala na odločbo poljske vlade, ampak je kratkoročno odredila izgon vseh poljskih židov iz Nemčije, ki se niso dali popisati. Na mejo so

odpremili okroglo 10.000 takih židov, ki so smeli vzeti s seboj samo 10 mark gotovine. Poljska vlada je bila nad tem ukrepom nemške vlade presehečena. Naročila je obmejni organom, da izgnanih židov ne smejo pustiti čez mejo na Poljsko. Ti židi so sedaj obviseli na meji in o njih usodi se pogajata Poljska in Nemčija. Poljaki žele, da nemška vlada izgon židov prekliče, dokler poljska vlada ne reši vprašanja kam z izgnanci.

Delna rešitev krize Daladierove vlade. — Tri dni po kongresu francoskih radikalov je že prišlo do krize Daladierove vlade radi finančnih ukrepov, ki jih je ministrski predsednik napovedal na kongresu svoje stranke. Grozil je odstop celotne vlade. Daladier je v skrajni stiski opozoril svoje ministrske tovariše, da bi demisijska vlada škodovala ugledu radikalne stranke. Nato so začasno rešili krizo s tem, da sta zamenjala svoja resora dosedanja finančni minister Marchandau in pravosodni minister Reynaud.

Izdatki za pariško požarno brambo za leto 1939. bodo znašali 54 milijonov frankov.

Značilni izid nadomestne volitve poslanca v angleški parlament v Oxfordu. V mestu Oxfordu, ki je znana domena angleške konservativne stranke je umrl poslanec in so bile razpisane nadomestne volitve še predno je bil sklenjen monakovski sporazum, od koder se je vrnil Chamberlain ovenčan s slavo, kot rešitelj miru. Konservativci so kandidirali v tem volilnem okraju Quintina Hogga. Proti njemu sta prvotno nastopila dva kandidata in sicer en delavski in en liberalni. Ko se je zvedelo za vsebino monakovskega sporazuma, je nastalo v Angliji ogorčenje, zlasti med delavci. Proti Chamberlainu so nastopili tudi mlajši konservativci in pa del liberalcev. To razpoloženje ni ostalo brez vpliva na krajevne politične faktorje v Oxfordu, ki so brez vprašanja strankinih vodstev sklenili enotno nastopiti proti konservativnemu kandidatu. Oba prvotno postavljena kandidata sta umaknila svoji kandidaturi in je bil nominiran kot novi kandidat član delavske stranke in vseučiliški profesor Aleksander Lindsay. Volitve so sicer zaključile z zmago konservativca, toda te zmage konservativci ne morejo biti veseli. Pri prejšnjih volitvah je namreč dobil konservativec 16.000 glasov, delavski protikandidat pa 9000 glasov. To pot je razmerje 15.000 proti 12.000. Za delavskega kandidata je glasovalo 2000 novih volilcev in 1000 volilcev, ki so po prejšnji volitvi glasovali za konservativce. Z izidom teh volitev se peča angleško časopisje in jih prav živahno komentira kot izraz negodovanja angleške javnosti napram konservativcem.

Amerikanske senzacije. Neki ameriški radio si je privoščil potegavščino prav posebne vrste. V radiu so nenapovedano pričeli s citanjem Wellsovega romana o napadu Marsovih prebivalcev na New York in okolico. Ljudje, ki so slučajno poslušali radio, so se prestrašili, misleč, da se vse to, kar čujejo iz radija, tudi v resnici dogaja. Vseh se je polastil paničen strah, da so se obnašali kot ponoreli. Drli so iz hiš na ulice in iz mesta v okoliške gozdove, na hribe in kamor je pač kdo mogel, da se reši pred nenadnim napadom. Šele čez par ur se je vse pojasnilo in ljudstvo pomirilo. Ta potegavščina je bila za senzacij željne Amerikance precej draga.

V Moskvo pojde delegacija angleške delavske stranke. Angleška Trade Union in delavska stranka pošlje v Moskvo večjo delegacijo, ki se udeležijo proslave obletnice revolucije in preštudira socialnopolitične razmere v Rusiji.

Ali si že poravnal naročnino? Ako še ne, izpolni svojo dolžnost!

Iz češkoslovaške

Sladkorja bo več za izvoz. ČSR je izgubila z novimi mejami okrog 16 odst. sladkornih tovarn in rafinerij, ter samo 4 odst. zemlje, na kateri se goji sladkorna repa. Vsled tega bo ČSR sedaj izvažala še več sladkorja v Nemčijo.

Tovarnarji iz sudetskega ozemlja glasom poročili v »Pravo Lidu« morajo plačevati osvobodilni dodatek, ki ga pobirajo obenem z darovi za zimsko pomoč. Češke Slovo« poroča, da je moral celo neki tovarnar Dolensky v Minkovicah pri Reichenbergu, ki je bil doslej član češkega Narodnega združenja, plačati 15.000 Kč za osvoboditve in 5000 Kč za Winterhilfe.

Novo vodstvo čeških narodnih socialistov. V ponedeljek se je vršilo posvetovanje vodstva češke narodno-socialistične stranke, kateri je pripadal tudi dr. Beneš. Posvetovanje je trajalo več ur in so se istega udeleževali vsi vodilnejši člani stranke, izvzemši obolenega predsednika, senatorja dr. Klofača, ki se je opravičil. Po seji so odložili svoje funkcije podpredsednik, bivši minister dr. Franke in tudi vsi člani predsedstva so odstopili. Nato so izvolili v vodstvo stranke in za posvetovanje glede združitve s kako novo stranko 4 članski odbor, v katerem so: poslanec dr. Klapka, moravski poslanec Langer, ravnatelj tiskovnih podjetij Melantricha Jar. Šalda in župan Prage, minister dr. Peter Zenkl. Resolucija s teh posvetovanj pravi, da je narodno-socialistična stranka pripravljena žrtvovati vse za koncentracijo političnih sil, tudi svojo samostojnost v dosednji obliki.

Preostali nemški poslanci. V smislu tozadevnega sklepa vlade so vnovič prisegli ustavi ČSR sledeči poslanci nemške narodnosti: Vaclav Jaksch, predsednik nemške social-demokratske stranke, dr. Mayr-Harting, bivši predsednik nemške krščanske soc. stranke in Koršik, Madžar in poslanec komunistične stranke.

10 in pol milijona prebivalcev. Po najnovejši odcepitvi slovaških in rusinskih krajev je izgubila Češkoslovaška skupno 4 in pol milijona državljanov in bo na ta način ostala v Češkoslovaški še 10 in pol milijona prebivalcev.

Prepovedana slavnost. Praška policija je hotela proslaviti spomin policistov, padlih pri izvrševanju službe v bivših obmejnih krajih. Uradu pa so slavnost prepovedali.

Obmejni urad v Plznu. Kako so se meje spremenile v ČSR, je videti iz novega obmejnega urada, ki posluje sedaj že tudi na Plzenskem kolodvoru. Tako se je Plzen približal meji. Mesto je izgubilo celo svoje pokopališče v Nemčiji.

Češkoslovaška bo žito izvažala

Z odcepitvijo Sudetov je ČSR ob živinorejo. Doslej se je polagalo važnost na to, da se producira dovolj krmil. Odslej to ne bo več potrebno, ampak bo ČSR intenzivneje pridelovala žito za izvoz.

Nemci se morajo učiti poljščine.

Posebno temeljito in energično čistijo in trebijo Poljaki v zasedenem Tešinskem ozemlju, od koder prihajajo stalno novi begunci preko meje v Češko. Poljaki kar v masah odpuščajo češke delavce, oni, ki ostanejo, pa so dobili naročilo, da se morajo v par mesecih naučiti poljski, tudi Nemci. Enako pa postopajo zopet v zasedeni Opavi Nemci, ki so odredili, da je edini uradni jezik nemščina. Vse vloge na uradu morajo biti v nemščini. Socialdemokrati in komunisti so bili takoj razrešeni svojih funkcij pri mestni občini. Na nekaterih čeških solah, ki še ostanejo, bodo podučevali nemški učitelji. Prebivalstvo se poziva v razobešenih tepakih, naj zapiše otroke v nemške šole, da se jim zalajmči boljša bodočnost.

Dr. Avg. Reisman:

Iz spominov na avstrijska sodišča

»Rotes Kreuz« — ali »Dijaška kuhinja«?

Zadnjič sem opisal svojo borbo za enakopravnost slovenskega jezika, ki ga še med svetovno vojno ni hotel priznati ponemčeni uradnik okrajnega sodišča v Slovenski Bistrici. Toda podobno borbo sem imel tudi s tamošnjim ponemčenim sodnikom dr. F. Ta je bil sicer previdnejši, toda v jedru je tudi on vršil poslanstvo takratnih nemških uradnikov na Spodnje Štajerskem. Njegova družba so bili samo Nemci, po možnosti le najbogatejši in pa aristokrati, dnevno čtivo graška »Tagespost«. Čeprav sva bila par let v dnevnem stiku, saj je imel le on vse razprave, civilne in kazenske, se nisva nikdar družila izven sodišča, izvzemši, če sva morala iti skupaj na komisijo, ko so bile kake razprave radi služnostnih pravic odrejene na licu mesta. Sicer je bila med nama bolj tiha voj-

ska. Vendar je bilo neizogibno, da je moralo tudi to »diplomatično« trenje dobiti vidnejšega izraza, da se morem svobodno uveljavljati kot polnopraven zastopnik domačega ljudstva. Sodnik se je pač vedno obnašal tako, kot da je v razpravni dvorani tudi napram strankam popolnoma neomejen gospodar in da mora obveljaviti vedno le njegova volja, medtem ko bi imel jaz samo pravico, da molče trobentam pri zastopniški mizi. Posebno se je to kazalo pri poskusih poravnave v tožbah radi žaljenja časti. Sodnik je hotel kar diktirati, tako-le in tako-le se boste poravnali. Jaz sem imel seve pri tem svoje pogoje in sem branil voljo in želje svojih strank, ki so same najbolje čutile, kako bi se lahko poravnale z nasprotnikom. In vsikdar je bilo pri tem čutiti iz sodnikovega ukazovanja, kakor da je on »gospod«, mi pa samo zato tukaj, da njega poslušamo in da se njemu pokorimo, izpolnimo njegovo željo in voljo, kakor da bi bile tožbe radi žaljenja časti samo zato tu, da ostane ponemčeni gospodek dobre volje.

Pa ne samo radi tega, — gospod sodnik se je hotel s temi poravnkami prikupiti tudi nazgor oblasti, povečati svoje patriotske zasluge za ljubo Avstrijo in se s tem utrditi v svojem položaju, ko je bil kot nenadomestljiv sodnik oproščen vojaške službe, čeprav je bil sicer močan in zdrav kot riba.

V tem pa se je seve moje naziranje z gospodom aristokratskih manir popolnoma križalo in sem mu jo ob priliki neke takšne pravde radi žaljenja časti pošteno zagodel. Sodnik je vedno pritiskal, da bi se zadovoljila užaljena stranka pri poravnavi s tem, da plača nasprotnik za »Rdeči križ«, ki pa je bil takrat poznan le kot »Rotes Kreuz«. Tudi ljudje po deželi so ga dobro poznali, ker so zanj agitirali na prižnici in po maši med razglašanjem novic pred cerkvijo. Na občini, po stenah hiš in plotovih so viseli lepaki, da naj narod daruje za »Rdeči križ«. Tudi na sodiščih so pritiskali. »Službeni list« sodnega ministrstva, takratni »Verordnungsblatt«, je poleg okrožnic rotill sodnike, naj pritiskajo na stranke pri po-

ravnavi, da darujejo za »Rdeči križ«. »Verordnungsblatt« je nato prinašal točna poročila, koliko je kateri sodnik nabral in so bili vneti nabiralci še posebej pohvaljeni in celo odlikovani.

Tudi naš dr. F. se je radi tega na vse kriplje trudil, da bi dosegel njegov seznam čim višjo številko. Pri našem ljudstvu pa je bil avstrijski »Rdeči križ« od dne do dne manj popularen. Vojaki so pisali s fronte in iz bolnišnic, pa iz taborišč, kako od zbirke »Rdečega križa« ničesar ne dobijo, ampak samo razne grofice, baronice in druge odlične dame ter gospodje, ki se pri veseljah »Rdečega križa« dobro imajo, dočim so vojaki na postajah, ko so morali ure in ure čakati na vlake, dobivali kvečjemu kako toplo vodo. Na dan so prihajale številne umazane afere, kako so odborniki »Rdečega križa« poneverjali denar, si prilascali zbrane darove in tako ljudstvo z vojniki vred o »Rdečem križu« ni hotelo ničesar slišati.

(Konec prihodnjic.)

Iz naših krajev

TRBOVLJE

Zopet smrtna nesreča rudarja. Minuli ponedeljek se je na zapadnem revirju smrtno ponesrečil 41-letni rudar Udovič Franc. Dobil je hudo poškodbo na glavi in je kmalu po prevozu v bolnico podlegel poškodbam. Pokojnik zapušta ženo in enega nepreskrbljenega otroka. Pogreba se je udeležilo veliko število rudarjev.

Požar v rudniku. V petek zjutraj je izbruhnil v nekem rovu požar. Naenkrat so bili rovi polni gostega dima, radi česar je vodstvo rudnika ukrenilo, da morajo vsi rudarji zapustiti rove. Pozneje se je ugotovilo, da je gorel nek gumijasti trak. Materijalna škoda je malenkostna.

ŠOŠTANJ

Nesloga. Po stavki so v tovarni Woschnag ustanovili neko društvo »Sloga«, ki bi naj nadomestovalo bivšo delavsko strokovno organizacijo. To društvo bi se pravilno moralo imenovati »Nesloga«. Delavci morajo plačevati članarino za to društvo, čeprav zelo neradi. Nedavno tega so se delavci skušali celo upreti in niso hoteli več prostovoljno plačevati članarino. Sedaj so jim članarino odtegnili kar pri izplačilu. Seveda se bodo gospodje izgovarjali, da je delavstvo za to glasovalo. Kako se vrši tako glasovanje v tovarni, kjer delavstvo ne more biti organizirano kakor bi samo hotelo, je pač za vsakega poznavalca razmer jasno. — Seveda se z zavednim delavstvom ne more tako postopati. Šoštanjski delavci, kdaj se boste zdramili?

KRANJ

Z NAŠE SRESKE KONFERENCE

Socialistično delavstvo je minulo nedeljo na svoji konferenci v dvorani hotela »Stare Pošte«, določilo kandidata in namestnika za bližajočo se državnozbornsko volitve. Delegati na konferenci so sledili poročilu s. dr. Jelenca, ki je poročal o političnem položaju. Podčrtal je važnost predstojiteljev volitev in obrazložil stališče socialistov glede notranje politične vprašnje. Po poročilu s. dr. Jelenca je bilo par minut odmor, da so se delegati pomenili glede kandidata in namestnika. — Vse delegate določili za kandidata kmeta in za namestnika delavca.

Kako se godi kmetu. Posednika Križnarja poznamo. Živi skromno na svojem posestvu in v potu svojega obraza, s svojimi rokami preživlja ženo in otroke. Kljub temu skromnemu življenju je popolnoma samostojen kmet in ne prodaja svojega preprisanja ali da bi šel preko težen ljudstva.

GUŠTANJ

Javno zborovanje sklicuje SMRJ v nedeljo. dne 6. t. m. ob 9. uri dopoldan v »Sokolskem domu«. Dnevni red je razviden na lepaku pri vratarju. Zelo važno je za vsakega posameznika, da pride na to zborovanje. Referate bodo imeli podružnični funkcionarji in oblastni tajnik s. Milan Šovljanski. Družnost.

SEVNICA OB SAVI

Tudi take stvari mora vedeti javnost. Pri nas imamo trgovca, ki je zelo prijazen s strankami, samó tega se ne zaveda, da je do celca odvisen od nas zaslužkarjev. Spomladi, ko smo dobili onkraj Kozjaka novega sosedo je razlagal ljudem, kako so sedaj tam preko srečni, ker so končno rešeni gorja in da bo sedaj vse boljše. Ko mu je neka stranka ob neki priliki rekla, da bi si naj naročil »Delavske Politike«, je rekel, da ga ta list ne zanima, ker prinaša same moskovske laži. (Za te besede bi kazalo gospoda prijeti, da bi do prinesel dokaz resnice pred sodiščem.) — K sreči imamo v našem kraju še drugega trgovca, ki nas vpoštevaja vsaj na ta način, da ima naročen naš list. Tako smo v toliko neodvisni, da nam ni treba hoditi tja, kjer nas ne marajo. Ako se bomo vsi tega zavedali, bo dotični trgovec lahko prodajal svojemu sosedu tam onstran Kozjaka. Politično se zna go spod prilagoditi.

STUDENCI PRI MARIBORU

STUDENŠKE NOVICE

Stavba novega gospodarskega poslopja pri samostanu tako napreduje, da se bo kmalu lahko podrl tudi drugi del prvotnega hleva pri cerkvi. Občina je s tem hvalevrednim činom razveselila vse občane. Upamo, da se bo planiranje trga lahko kmalu pričelo. — Občani so prejeli te dni davčne položnice za zadnje četrtletje. Res je, da so se občinske doklade letos zvišale od strani banske uprave za 10%. Temu vzrok so veliki izdatki, ki jih ima občina zaradi 140 učencev in učenek v meščanskih šolah v Mariboru. Niso pa vzrok povišani drugi izdatki občine, kakor se to večkrat sliši. Znano pa je, da občinska uprava štedi, kar najbolj mogoče. — Tudi gasilci bodo kmalu imeli svoj gasilski dom docela dovršen. Dobrosrčni Studenčani so pripomogli že mnogo k temu, da bo ta novi dom v okras in ponos vse občine. — Stavbeno gibanje je v najlepšem razvoju. Veliko hišo ob Kralja Petra cesti gradi g. Krasser, v Stritarjevi ulici pa bo kmalu vstala iz tal palača železničarskega podpornega društva. Ob Obmejni cesti — blizu »Rapida« — pa se zida prvi studenški hotel. Napredujemo!

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni kino Pobrežje. V soboto 5. in nedeljo 6. novembra t. l. razkošni film poln humorja in ljubezni »Kraljev jettink«. Paul Kemp, Suzi Laner, Adele Sandrock, Hilde Hildebrandt...

Volilni shodi za okraj Laško

Prva volilna zborovrnja se bodo v veliki dvorani Delavskega doma v Trbovljah.

1. V soboto, dne 5. t. m. ob 18. uri v restavraciji Forte v Trbovljah za obrtnike.

2. V nedeljo, dne 6. t. m. ob 9. uri v dvorani Delavskega doma v Hrastniku.

3. V nedeljo, dne 6. t. m. ob 15. uri v dvorani Delavskega doma v Hrastniku.

Poročata okrajni kandidat s. Petejan in njegov namestnik s. Murn.

MARIBOR

Proslava 40-letnice jubileja kapelnika g. Maksa Schönherria

Te dni slavi kapelnik g. Maks Schönherr 40-letnico kapelnikovanja. »Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev« je v proslavo tega dogodka organiziralo muzikalni večer, ki se bo vršil v soboto, dne 5. novembra s pričetkom ob 20. uri v »Unionski dvorani«.

Jubilant zasluži, da se ga spomnimo in ob tej priliki povemo, kdo je in kakšne so njegove zasluge na glasbenem polju tudi za naše delavstvo, zlasti za železničarje.

Maks Schönherr se je rodil leta 1873. kot sin kapelnika tedanje godbe delavnic južne železnice in je že kot deček pokazal izredno muzikalno nadarjenost, zato se je tudi z lahkoto uveljavil v muzikalnem življenju. Več let je prebil v večjih krajih izven Maribora, med drugim tudi v Ljubljani. Od leta 1898. pa je bil kapelnik godbe delavnic južne železnice. Pod njegovim vodstvom je ta godba na velikih festivalih dobila odlično priznanje in ostala na višini, dokler ni bila po prevratu likvidirana.

Zavedni železničarji so bili nekaj časa brez godbe, dokler niso poborniki v njih vrstah ustanovili leta 1925. »Glasbenega društva železniških delavcev in uslužbencev«. Za kapel-

nika so poklicali g. Maksa Schönherria, ki se je rad odzval povabilu. Sprejel je mesto in potem ostal zvest godbi v dobrih in slabih časih do danes. Naši železničarski godbeniki so pod njegovo taktirko postali prvovrstni godbeniki, in so se na ta način uveljavili proti volji tistih, ki so to godbo hoteli na vsak način zatreti in spraviti s sveta.

Maks Schönherr se je v teh letih uveljavil ne samo kot kapelnik, ampak tudi kot komponist. Dasi Nemec, je dokazal s svojim ponašanjem, da hoče kot glasbenik služiti tudi našemu narodu in našemu delavstvu. Glasba je in mora ostati last vsakega kulturnega človeštva. Še posebej se je Schönherr izkazal kot izreden interpret slovenskih in slovanskih melodij. Komponiral je celo vrsto lepih muzikalnih komadov, sestavljenih iz samih motivov slovenskih in slovanskih pesmi, ki jih danes igrajo godbe širom Slovenije in tudi preko njenih mej, na jugu države. Jubilantu, ki je tako nesebično postavil svoje znanje in svoje moči v službo delavstva, ob njegovem jubileju najiskrenejše čestitamo, izrekajoč mu toplo zahvalo, v upanju, da ostane še dolgo vrsto let kapelnih godbe, na katero je mariborsko delavstvo upravičeno ponosno.

Rudnik Pekenico pri Murskem Središču je kupila Mestna hranilnica za 4 milijone dinarjev. Rudnik je bil že dolgo let v konkurzu in ga je upravljala mestna hranilnica v družbi z nekaterimi drugimi upniki.

Za rentabilnost rudnika bo treba še velikih investicij. Te pa se dajo izvesti samo tedaj, ako je lastnik rudnika sam eden. Ali bo Mestna hranilnica rudnik obdržala in upravljala, najbrže še ni rešeno, kajti hranilnica se gotovo težko bavi s takimi gospodarskimi posli. Morala pa bo to storiti, ako ne najde ugodnejšega izhoda.

Ob priliki proslave 70-letnice organizacije grafičarjev je na koncertu v kazinski dvorani pozdravil zbrano občinstvo z lepim nagovorom predsednik ljubljanske organizacije Vinko Sternad, v imenu prosvetne centrale SGRJ iz Zagreba pa Pipinič, kar smo v poročilu o tej prireditvi pomotoma izpustili.

Neznosen prah na Meljski cesti. Meljska cesta je tlakovana, tlakovana je tudi Aleksandrova cesta, s katere je direkten dovoz na Meljsko cesto. Spričo tega je nerazumljivo, kako je mogoče da se na tej cesti, zlasti pri podvozu, dvigajo za vsakim vozilom gosti oblaki prahu, da človeka, ki hodi tod, naravnost duši. Izgleda, da temu ni krivo samo preslabo čiščenje ulic, ampak dejstvo, da špranje v granitnem tlaku niso zalite s smolo, kakor delajo to povsod po mestih, temveč z zemljo in peskom, ki se seveda pod kolesi avtomobilov drobijo, silijo iz špranj kvišku in se spreminja v prah.

Iz Prage že v dveh dneh. Še do 1. novembra smo dobivali zadnji čas pošto iz Prage, tudi časopise, šele četrty dan. Od 1. novembra, ko je bila obnovljena z Nemčijo železniška zveza, pa že prihaja pošta drugi dan iz Prage in imamo tako sedaj zopet sproti sveže češke časopise v rokah.

Obupal je nad življenjem. Dne 4. t. m. je šel prostovoljno v smrt vpok. delavec v mestni plinarni M. Kramberger. Zjutraj so ga našli obešenega v drvarnici v hiši Delavske ul. 10. Pokojnik je živel v slabih socialnih razmerah, kar ga je tiralo v obup.

Umril je dne 2. t. m. mestni stavbeni svetnik v pokoji Franc Madjle. Pokojni je bil znana osebnost v našem mestu. Kot član društva za vpepeljevanje mrličev »Ogenj« bo prepeljan v graški krematorij in tamkaj vpepeljen. Sprevod bo danes, v petek, dne 4. novembra ob 4. uri s starega mestnega pokopališča.

Študenti se vozijo v Prago. V sredo popoldne se je peljalo skozi Maribor pet slovenskih visokošolcev v Prago, da na tamošnjih visokih šolah nadaljujejo svoje študije. Nekateri dijaki pa so se peljali že poprej preko Linza v Prago in so rabili za to potovanje skoro tri dni. V Linzu so morali prenočevati in se predstaviti tamošnjim nemškim oblastem, ki so jih naslednjega dne pustile naprej čez mejo na Češkoslovaško, čeprav se ni bil otvorjen redni promet. Kljub vsem zaprekam bo v Pragi letos študiralo še okrog 40 slovenskih visokošolcev. Naši dijaki žive večinoma v zelo težkih razmerah, ker nimajo nobenih pravih štipendij za Prago in si zato pomagajo tudi s tem, da si vzamejo cele kovčke polne živil s seboj, zlasti masti in fižol in si potem večerjo kuhajo sami. Večina jih stanuje v jugoslovanskem dijaškem domu »Aleksandrov kolej«, kjer dobijo zelo lepe sobe, po 150 Kč mesečno. Stanujejo v sobah po dva in dva. Večina naših revnejših dijakov živi v Pragi komaj s 400 Kč do 500 Kč. Imajo pa precej dobro urejeno svojo slovensko dijaško zadrugo, ki jim daje brezobrestna posojila. Ta zadruga bi lahko mnogo boljše podpirala slo-

venske dijake, če bi se bivši njeni obdarovanci bolje zavedali svoje dolžnosti, da vračajo posojila, ko pridejo do službe. Razven od zadruge dobivajo dijaki še manjše podpore od »Slovenskega dijaškega podpornega društva«, ki obstoja že iz predvojnege časa. Vsekakor bi bilo želeli, da slovenski dijaki še v večjem številu posejajo češke univerze, četudi imamo sedaj svoje visoke šole, da spoznajo svet, evropsko in visoko češko kulturo. Slovenska inteligenca, ki je svoječasno bivala v Pragi s pomočjo »Slovenskega dijaškega podpornega društva« in je sedaj v dobrih gmotnih odnosih, pa bi naj še naprej vračala svojo hvaležnost s prispevki temu Podpornemu društvu. Le na ta način bo omogočen revnim dijakom študij.

Glasbeno društvo železniških delavcev in uslužbencev v Mariboru priredi ob priliki proslave 40-letnega poklicnega jubileja kapelnika g. Maksa Schönherria, dne 5. novembra v »Unionski dvorani« VELIK JUBILEJNI KONCERT pri pogrnjenih mizah. Sodeluje železničarsko pevsko društvo »Krilato kolos«. Začetek ob 20. uri, konec ob 2. uri zjutraj. Vstopnice v predprodaji pri godbenikih, v upravi »Delavske Politike«, Ruška cesta 5 in v trgovini koles H. Arlati, Ulica 10. oktobra 4. K obilni udeležbi vabi Odbor.

Zahvala. Tem potom se zahvaljujemo vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli k silajnemu uspehu slavnostnega koncerta mariborske »Grafike« ob priliki njene 10-letnice in 70-letnice Zvezne organizacije SGRJ v Ljubljani. Posebej se še zahvaljujemo mestni občini, ki nam je brezplačno odstopila dvorano. — Prosvetni pododsek v Mariboru za Prosvetni odsek ZoSGRJ.

NARODNO GLEDALIŠČE V MARIBORU

Suppé »Boccaccio«. Suppé, skladatelj »Boccaccia«, spada v krog onih znamenitih dunajskih skladateljev, ki so koncem preteklega stoletja ustanovili nemško opereto. Prvi v tej vrsti je bil Ivan Strauss ml. s svojim »Netopirjem« in »Cigan-baron«, sledil mu je Suppé (»Boccaccio«), Millöcker (»Djak-prosjak«), Zeller (»Ptičar«) in Heuberger (»Ples v operi«). V vrsti teh del, ki jih smatramo danes že za klasične operete, zavzema »Boccaccio« častno mesto in osvaja še vedno znova občinstvo s svojim živahnim dejanjem, še bolj pa s svojo lepo glasbo, ki sega že popolnoma v področje komične opere. — Sedanji vpisovitvi v mariborskem gledališču — prva je bila pred mnogimi leti z Mezgečev v naslovni vlogi — je izdelal glasbeno plat z vso skrbnostjo in preizkušenim čutom kapelnik Herzog. Režija g. VI. Skrbinska je bila zelo gibka in dramatična, skupine so bile po večini prav živahne. V naslovni vlogi, ki jo pojejo drugače navadno ženske, se je predstavil naš novi tenor g. Manoševski, ki je za naše gledališče odlična pridobitev in nam je porok, da bo glasbena sezona uspešna. Fiametto je s šarmom v petju in igri podajala g. Iglčeva. Z inteligenco in temperamentom so se pa v svoje vloge zaživeli tudi vsi drugi, da omenim zlasti g. Zamejce-Kovičev in g. Veldinovo, g. Anžlovarja, g. Verdonika in g. P. Koviča, ki so svojim likom dali uspešno pevsko in izrazito igralsko podobo. Tudi vse druge vloge, predvsem dobri liki g. Groma, g. Rasbergerja, g. Gorinškove in drugi, so celoto lepo izpolnjevali. V posebno odliko pa štejem celotni vpisovitvi, da je bila podana dostojno, brez cenenih efektov in banalnega karikiranja. Delo je želo zaslužen uspeh in bilo deležno živahnega odobravanja pri občinstvu, ki je gledališče popolnoma zasedlo.

Sodrugil Obiskujte frizerski salon J. KOSEC - LJUBLJANA Miklošičeva cesta štev. 18

Bogata pokrajina in revno ljudstvo

To so naše slovite Haloze,

ki so bolj poznane po svojem zlahtnem vinu kot pa po revščini, ki tamkaj vlada. Haloze spadajo pod ptujski okraj in segajo na desni strani Drave od Ptuiske gore pa do Zavrča. Haloze sestavljajo večinoma strmi griči, ki so deloma poraščeni z bukovimi gozdovi, deloma pa z vinsko trto. Grozdje je izredno sladko ter zdravo in ne gnije v toliki meri kot je to deloma slučaj v Slovenskih goricah. V Halozah imajo svoje vinograde večinoma bogati ljudje in ustanove ter zavodi, ki se nahajajo v raznih mestih ali pa celo v inozemstvu, kot n. pr. Stajerska hranilnica v Gradcu. Srednjih posestnikov je prav malo, posebno onih, ki bivajo v samih Halozah. Veliko večino tvorijo viničarji in kočarji ter oglarji.

Bil sem letos drugič v Halozah in sicer v času trgatve. Po visokih vin-skih vrhovih dominirajo številne zidanice, podobne pravcatim gradovom, ki so znak ter simbol bogastva.

Ob branju ni bilo opaziti tistega veselja kot nek-daj, niti streljanja, niti godbe ter ukanja, ampak skoraj žalostno je bilo branje, pri katerem so zaposlene skoraj same ženske in otroci, dasi je letos bilo branje naravnost rekordno po množini in po kakovosti. Sedaj je branja konec. — Vinograd in viničar samevata.

To so sličice iz sicer lepe naše domovine.

Javna dela v Zedinjenih državah v Ameriki

Ceste, pogozdovanje in regulacija rek.

Demokracije države se ne lahka navede, ki izvršujejo prava čuda v javnih delih.

Vlada Zedinjenih držav v Ameriki je sklenila, da energično nastopi proti krizi, ki bolj in bolj ogroža gospodarsko življenje velike severoameriške republike. Vlada namerava izvesti med drugimi jav. deli velike avtomob. ceste. Po načrtu namerava republika zgraditi deset transkontinentalnih cest. Od teh bodo tri vezale Atlantski ocean s Tihim oceanom. Ostalih sedem cest bo križalo Zedinjene države od severa do juga.

Avtomobilske ceste bodo štiri- do dvanajsttirne (po potrebi prometa v posameznih pokrajinah), tako, da bodo potniški vozovi popolnoma ločeni od tovornih ter promet urejen enosmeren za obe vrsti vozil. Izogibanja na prehodih žel: prog in velikim ovinkom se bo cesta izognila, če le mogoče, s podvozom.

Za gradbo teh cest sta dva predloga. En predlog pravi, da se najame posojilo, ki se naj odplača v 60 letih. Drugi predlog, ki ugaja tudi predsedniku Rooseveltu, pa je, da se kupi znatno več zemljišča za ceste, na katerem bodo ob cestah nastale nove naselbine, ki bodo mnogo pridobile na vrednosti. Razlika med kupno in prodajno ceno teh zemljišč za naselja, bi po tem mišljenju stroške za gradbo cest, ki bi veljale okoli 8 milijard dolarjev (360 milijard dinarjev), pokrila.

Zedinjene države bi prišle tako brez rizika do dobrih in rentabilnih cest, ki bi razmeroma v glavnih žilah preprežale republiko.

Se en načrt je, ki ga bodo najbrž vključili v program javnih del in to je pogozdovanje tistih pokrajin, ki se vsled posekanja gozdov naglo spremenjajo v puščavo in ogrožajo tudi poljedelstvo. V teh pokrajinah je treba regulirati tudi reke, ki vsled pomanjkanja gozdov ob vsakem dežju naglo naraščajo in odnašajo orno zemljo.

»U. S.«

Vsak delavec in vsak nameščenec

naj bo naročnik »Delavske Politike«! Sedaj je važno, da dobe vsi potrebne informacije iz svojega lista.

»Delavska Politika« je razširjena po vsej Sloveniji. Povezati mora vse delavce in nameščence v tej banovini v trden obroč, ki zajema iz nje vse informacije in inicijative, ker je sicer složno in smotreno delovanje oteženo. —

Halo! Halo!

Prej nego kupite blago za dam-ske in moške obleke, plašče, ko-stume, hubertuse itd., obiščite

ČESKI MAGAZIN, MARIBOR

Ulica 10. oktobra,

kjer dobite največjo izbiro najboljšega blaga po najnižjih cenah. Brezobvezno se lahko prepričate! - Krojaške potrebščine!

Denarne kazni v industrijskih podjetjih

Odločba ministrstva o seznamih denarnih kazni.

»Službeni list« Dravske banovine z dne 5. oktobra t. l. objavlja o denarnih kaznih po Poslovnem redu za industrijska podjetja sledečo odločbo ministrstva za socialno politiko in ljudsko zdravje z dne 9. avgusta 1938 St. št. 40263:

»Vsa industrijska podjetja se opozarja, da morajo obsegati

sezname denarnih kazni,

ki jih dostavljajo podjetja po sreskih načelstvih kraljevski banski upravi, te-le podatke:

1. naziv podjetja in kraj,
2. ime in priimek kaznovanih delavcev z navedbo višine kazni za vsakega delavca ali delavko,
3. koliko je od denarja, zbranega od kazni, porabljenega in v kakšne namene, če denar še ni porabljen, naj se navede, v kakšne namene se bo uporabil že zbrani denar in denar, ki se bo v bodoče nabral.

Glede uporabe denarja od kazni se omenja, da predpisuje § 340 zakona o obratih, da se morejo denarne kazni uporabiti samo za zboljšanje razmer delavcev tiste-ga podjetja.

Temu ustrezno mora podjetje samo ob lastni odgovornosti porabiti denar od kazni na pr.: Za otroške vrtnice ali okrevališča za delavske otroke, za posebno prehrano slabotnih otrok delavcev, za nabavo zimskih oblek otrokom siromašnih delavskih družin ali za vzdrževanje čitalnic za delavce in podobno.

Dajanje nabranega denarja delavskim zaupnikom in delavskim organizacijam ali podpornemu skladu, s katerim razpolagajo delavski zaupniki, ne velja kot uporaba v zboljšanje razmer delavstva v podjetju.

Odločbo objavlja kr. banska uprava Dravske banovine z razpisom z dne 27. septembra 1938.

S tem je končno uveljavljeno določilo § 340 obrtnega zakona o izvajanju kazni v industrijskih podjetjih, ki jih omenja tudi člen 15 Poslovnega reda za industrijska podjetja naredb ministrstva socialne politike z dne 15. maja 1936.

Delavski pravni svetovalec

Nadure in odškodnina zaradi napačne prijave pri OUZD

Vprašanje: V mesni industriji oziroma delikatesni trgovini sem bil zaposlen štiri leta in sem sedaj že nekaj časa bolan. Trdka pa me je prijavila v dosti nižjem mezdnem razredu kot bi me bila morala z ozirom na moje prejemke tako, da dobivam sedaj tudi preniško hranarino. Ali lahko od trdke zahtevam kako odškodnino? Ali lahko zahtevam kako odškodnino zaradi tega, ker sem delal vsak dan po poldrugo uro več, kot je bilo dogovorjeno, odnosno kot je po zakonu določeno?

Odgovor: Zaradi napačne prijave pri OUZD morate zadevo javiti OUZD, ki bo naknadno izvedel pravilno zavarovanje, izterjal od podjetnika še dodatne prispevke in Vam plačal dodatno hranarino. Le v kolikor bi OUZD zaradi zastaranja zadevnih pravic ne mogel več izvesti naknadnega zavarovanja, lahko podjetnika tožite za odškodnino pri sodišču. Enako lahko vložite proti njemu tožbo zaradi plačila normalne mezde in zakonitega poviška za nadure t. j. za vse one ure, ki ste jih dnevno opravili preko 10-urnega dela. To tožbo je treba vložiti pri okrajnem sodišču podjetnikovega bivališča. Vtožite pa lahko mezdo le za one nadure, ki ste jih opravili v zadnjih treh letih računajoč od dneva tožbe nazaj.

Slabo popravljen studenec (Vuhred)

Vprašanje: Pri nekem studencem mojstru sem naročil, da mi popravi studenec. Mojster je popravljal tri dni, vendar vode studenec ni dajal. Zato sem se obrnil na drugega, ki je delo izvršil v moje zadovoljstvo. Prvemu mojstru sem plačal nekaj na račun, sedaj pa zahteva še ostanek, dasiravno dela ni izvršil kot se je zavežal. Ali sem dolžan ta ostanek plačati?

Odgovor: Ker mojster dela ni dovršil tako, da bi Vi lahko dobivali vodo, mu ni treba plačati ničesar, pač pa lahko še Vi zahtevate vrnitev zneska, ki ste mu ga dali na račun. Le v kolikor je z njegovim delom, če tudi ni dovedlo do uspeha, postal studenec več vreden in je tudi novi mojster zato imel manj dela, sme prvi mojster zahtevati primerno odškodnino za svoje delo.

Obliuba zakona (Trbovlje)

Vprašanje: Imel sem razmerje z neko žensko, ki mi grozi sedaj s tožbo, zato ker sem sklenil, da se poročim z drugo. Ali bo s tožbo proti meni uspešna?

Odgovor: Če ste jo pod obliubo zakona pripravili od tega, da se Vam je udala, ali če si je z ozirom na nameravani zakon z Vami

Zaupniki in delavske organizacije

imajo sedaj možnost, pravico in dolžnost, da kontrolirajo izvajanje zakonitih določil o nalaganju kazni delavcem, ki ne smejo predvsem nikdar ostati v blagajni podjetij, se torej z njimi ne smejo okoriščati delodajalci, ampak morajo naložene denarne kazni uporabiti le v korist delavstva, za otroške vrtnice, okrevališča za delavske otroke itd., kakor predpisuje obrtni zakon ter naredba ministrstva socialne politike.

Kakšne smejo biti kazni?

Podjetja pa tudi ne smejo poljubno nalagati kazni, ker določa naredba o poslovnih redih v členu 15, da denarna kazen ne sme biti višja od tretjine dnevnega zaslužka. Le v slučaju hudih prekrškov se lahko kaznujejo s celim povprečnim dnevnim zaslužkom.

Pritožba zoper kazen.

Toda zoper vsako kazen se sme kaznovanec pritožiti na sresko načelstvo, kjer se lahko zaupniki ali delavske organizacije tudi informirajo, če je podjetje predložilo vsake 3 mesece predpisane seznime, spisek iztirjanih denarnih kazni s podatki, zakaj so se kazni uporabile. S tem bo enkrat za vselej odpravljeno poljubno nalaganje visokih denarnih kazni, s katerimi so mnogokje podjetniki preganjali delavstvo in se razen z nizkimi mezdami okoriščali še s takšnimi kaznimi.

Shranite si to odločbo.

Opozarjamo delavstvo, da si to številko »Delavske Politike« dobro shrani ali vsaj izreže to odločbo, da jo bo imelo v slučaju potrebe vedno pri sebi.

Kino Dom - Celje

5. novembra: »VELIKE NOROSTI«; 6., 7., 8. in 9. novembra: »TRIJE V SNEGU«; 10. in 11. novembra: »TANGO NOTURNO«. Koloriran film.

SV. LOVRENC

Velik požar je izbruhnil v skladišču lesnega podjetja Leschnik. Kljub velikim naporom požarne brambe se ni posrečilo požar takoj omejiti. Škoda, ki je nastala zaradi požara znaša nad 1.200.000 din, ki je pa le deloma krita z zavarovalnino.

Železničarsko strojno osebje o svojem položaju

Koliko dobi strojevodja za prihranjeno gorivo in mazivo? Upeljite urnino!

S. urednik! Zadnjič ste objavili članek o položaju strojevodij. Pošiljamo Vam še en prispevek, kot dopolnilo dotičnega članka in upamo, da ga boste objavili:

V mesecu juniju 1938 je neki strojevodja s strojem vrste 20 za 308 prevoženih kilometrov napravil 9.52 din prihranka na gorivu in mazivu. Od tega odpade odtegljaj 20 odst. + 6 odst. davka in je dobil od prej navedene vsote izplačanih le din 7.05.

Vzemimo primer, da je v mesecu — kar se je dejansko zgodilo — prevozil 10 krat 308 km (= 4620 km). Za 4620 prevoženih kilometrov znaša kilometrina 4620 × 0.085 din = din 382.70. Premija za prihranek na gorivu in mazivu bi znašala 7.05 × 15, t. j. din 105.75. Kilometrina in premija znaša torej skupno din 488.45. Strojvodja je bil odsoten od doma v 5 dneh 88 ur, v 30 dneh 528 ur in znaša torej službena odsotnost

22 dni mesečno izven doma

ali 22 dni dvojnega gospodinjstva. Po zakonu o delovnem času, ki ga je izdalo ministrstvo za socialno politiko in narodno zdravje in ki določa 8 urni delovnik, se sme 8 urnik prekoračiti največ za 4 ure na dan in to z dovoljenjem dotičnega ministrstva, čeurno delo pa je treba po tem pravilniku plačati s 50 odst. poviškom. Povprečni zaslužek na dan znaša din 22.15. Strojvodja pa je odsoten z doma po 24 do 36 ur nepretrgoma.

Ker znaša po zakonu o osemurnem delovniku delo v mesecu le 208 ur in vrši osebje čeurno delo preko določenih ur, bi mu pripadala zanj vsekakor odškodnina.

Ker imajo strojevodski kandidati okroglo 5 din urnine na uro, bi znašalo pri okroglo 100 urah čeurnega dela v domovni postaji po zakonskih določbah mesečno din 750 za nadure.

Iz navedenega sledi, da se strojnemu osebju godi velika in to radi tega.

ker ne dosega kilometrina in premija niti višine zaslužka za čeurno delo.

Primanikljaj v domovni postaji znaša torej — kakor je iz navedenega razvidno — na mesec din 260. Nastane vprašanje, koliko se po-

veča ta primanjkljaj, ako mora uslužbenec vsled 20 do 22 dni odsotnosti od doma voditi dvojno gospodinjstvo?

To razmerje je vzeto za strojnega ključavničarja, kot fizičnega delavca. Od strojevodje se pa zahteva, da je kvalificirani delavec, da ima 3 do 4 leta prakse v ključavničarski obrti, najmanj 2 razreda srednje šole, predpisano montažno prakso in izpit za strojevodjo. Poleg tega mora za vse nedostatke pri prometu, kakor za strokovno, prevzeti popolno odgovornost. N. pr.: za nadpovprečno porabo gorilnega in mazilnega materiala, za kar se odtegnejo dnevnice v korist bolniškemu fondu, za katerega na ta način največ prispeva ravno strojno osebje.

Kaj pa kurjači?

Kurjač je n. pr. za istih prevoženih 4620 km × 0.055 din dobil din 254.10 kilometrine, za ves mesec vožnje je znašala njegova prenosovna nagrada din 56.54, torej skupaj din 310.64, pa je bil ravno tako odsoten od doma 22 dni ter je opravil še več službe kot njegov strojevodja. Ker mora biti po obstoječih predpisih 2 uri pred odhodom vlaka na stroju. Poleti je neznosna vročina na stroju, ki doseže 50 do 60 stop. C. Povprečni zaslužek kurjača ob 22 dnevni odsotnosti z doma znaša le din 13.68.

Po pravilniku o str. pr. usl. drž. pr. ustanov tablice čl. 40 bi znašala njegova potna dnevnička kot zvančnika III. grupe din 35 dnevno, ali za 22 dni din 770, dasi je v primeri s strojevodjo opravil v mesecu 45 ur več službe. Iz navedenega je razvidno, da je treba ta sistem obračuna odpraviti in upeljati urnino, da bi osebje vsaj za čeurno delo dobilo plačilo.

R. Z.

KUPIMO

lovski rog (Waldhorn) in C trombo za godbo na lok. Ponudbo z navedbo cene in opisom instrumenta je poslati na »Zarja«, Zabukovca, Griže.

2500 Din potrebujete, da zaslužite 1000 Din mesečno doma. — Postranski zaslužek. Dopisi: »Anos«, Maribor, Orožnova 6.

Ženski

plašči

Največja izbira

J. Preac

Maribor

Glavni trg 13

LJUDSKA SAMOPOMOČ

reg. pomožna blagajna v Mariboru, Aleksandrova 47
(V LASTNI PALAČI)

naznanja smrtnih slučajev svojih članov v mesecu:

septembru 1938.

Fuks Jožefa, vžitkarica, Pekre p. Limbuš;
Žnidaršič Ana, vdova vin. trgovca, Ljubljana;
Šavc Ivan, prevžitkar, St. Janž pri Dravogradu;
Senekovič Albin, železničar v pok., Studenci pri Mariboru;
Vodušek Jera, vdova, Ljubljana;
Klančnik Anton, posestnik, Loke;
Weixel Marija, zasebnica, Maribor;
Coihter Blaž, najemnik, Razvanje p. Hoče;
Semenič Gera, posestnik, Slaninjak p. Ljutomer;
Herzog Stefan, delovodja, Maribor;
Dokl Andrej, prevžitkar, Osek p. Sv. Benedikt v Slov. gor.;
Pobijaš Anten, prevžitkar, Maribor;
Rostohar Jožef, prevžitkar, Kladije;
Sterman Marko, posestnik, Ljutomer;
Balon Ana, prevžitkarica, Celje;
Gombač Ivan, posestnik, Maribor;
Paulič Alojzija, vpokojenka, Ljubljana VII;
Zupanc Marija, vžitkarica, Hrastje;
Gornjak Antonija, zasebnica, Bresternica 53;
Novak Karl, posestnik, Ptuj;
Skoberne Franc, posestnik, Hrušovec;
Senekovič Marije, viničarka, Studenci;
Malis Peter prevžitkar, Celje;
Čadež Marija, zasebnica, Tržič;
Vivat Benedikt, zasebnik, Maribor-Pobrežje;
Pukl Težija, lišna posestnica, Bjelovar;
Wagner Antonija, vdova uradnika, Maribor;
Slamnik Ana, zasebnica, Maribor;
Šumenjak Alojz zasebnik, Murska Sobota;
Osojnik Vid, posestnik, Ptuj;
Vnuh Marija, žena instalaterja, Maribor;
Tanšek Neža, prevžitkarica, Škofja vas pri Celju;
Klippstätter Cecilija, zasebnica, Maribor;
Griljanc Marijana, posestnica, Kaludrovec.

Po vseh umrlih članih se je izplačala pripadajoča pogrebna in skupnem znesku

Din 283.030.—

Članom, ki so pristopili po 1. nov. 1933 se izplača polna pogrebna - brez odbitka!

Kdor še ni član »LJUDSKE SAMOPOMOČI« naj zahteva brezobvezno in brezplačno pristopno izjavo.

Blagajniško načelstvo.